

עמוס בן גרציה ז"ל
עמראללה בן חנוכה ז"ל
עדנה בת שוקת ז"ל
אבנר בן מיסה ז"ל
יוג' בן מרים ז"ל

לרפואת מיכאל בן רינה

הרב שי עובד שליט"א
ראש כולל "חיים שאל" ע"ש מרן החיד"א זצ"ל

בית עובד

סוד נשמת בעלי התשובה

איך אברהם יצא מתרח?!

הקדושות נמסרו ביד הקליפות. הקדוש ברוך הוא, ברא זה כנגד זה, כדי שתהיה בחירה בעולם. אי אפשר שכל הנשמות המובחרות ביותר יהיו בצד הקדושה. היה צריך לתת לקליפה גם כן משהו, זה כמו מים אחרונים שהקליפה צריכה לקבל. אז היא קיבלה את הנשמות המובחרות, אחרי חטא אדם הראשון. כאשר הקליפות רואות נשמה יקרה עד מאוד, הן רוצות לטנפה בתכלית כדי לאבדה, שלא תוכל להיתקן, ותישאר תמיד בידם. מה החשש של הקליפה? שאם הנשמה הזאת תצא לעולם, היא תתנקה שם, ולך תדע איזה שמות היא תעשה. אז הקליפה רוצה שהיא תישאר אצלה ותמיד לטנף אותה.

כתוב במדרש: "וַתֵּרַח הוֹלִיד אֶת אַבְרָם". אומר המדרש רבה, זה שאמר הכתוב: "מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד". כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז. תרח היה עובד עבודה זרה, ובא הקדוש ברוך הוא והוציא טהור מטמא- הוציא את אברהם אבינו מתרח. אותו דבר חזקיה, שהיה צדיק שיצא מאחז שהיה רשע.

רבנו האר"י שואל: למה גלגלה ההשגחה, שצריך להוציא נשמות כאלה גבוהות מרשעים? נשמות כמו אברהם אבינו, חזקיה המלך, מרדכי הצדיק. בשער הפסוקים, על איוב, בסימן א', הוא מביא על מה שהוא כתב בשער הגלגולים, בהקדמת ט"ו, שהנשמות

איך היום בעלי תשובה הם מטאורים?

הייתה נידה. וכראות הקליפות טינוף כזה נורא, מיד הכניסו את נשמת אברהם אבינו כדי לאבדה, והניחוה לצאת מתרח ואשתו, כדי שתאבד שם אותה הנשמה בזוהמת הנידה. ועוד, שהיו עובדי עבודה זרה והיו חוטאים ומחטיאים, מקור פסילים של עבודה זרה, אמתלאי ותרח. ולכן אברהם נקרא גר צדק, שהיה בתחילה בתוך הקליפות.

ואמנם, אומר הרב, איך הנשמה הזאת נטהרת? הרי היא באה ממקום מסובך מאוד. אומר רבנו האר"י, ואמנם כשגובר הטוב של הנשמה הזאת, לא די שהיא נתקנת, אלא מתקנת גם את כל הקרובים לה. וזה סוד הפסוק "וַיִּתֵּן תְּבוּאָה אֶל אֲבֹתָיו בְּשָׁלוֹם". דרשו רבותינו שבישר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו שתרח אביו יחזור בתשובה. כלומר, הנשמה שבאה מעמקי הקליפות, הקליפות לא מוכנות לוותר עליה. אז הם מוכנים שהיא תצא, אבל מאיפה היא תצא? רק ממקום מזוהם.

אומר רבנו האר"י, ולכן מביאים אותה בזרע של רשע. הקליפה לא רוצה לוותר על הנשמה הזאת, אבל איפה היא מוכנה לתת את הנשמה? דווקא אם יבוא אדם רשע, ואותו אדם רשע יבוא על אשתו כשהיא נידה, למשל זוג חילונים, שם היא מוכנה לתת את הנשמה. ומזהמין ומטמאין את אותה נשמה קדושה, להיוולד בבן הנידה! וזה סוד צדיק בן רשע. עכשיו זה עוד יותר לא מובן, אז איך אברהם יצא אברהם? איך חזקיה יצא חזקיה? איך אתה יכול לראות בעלי תשובה היום, בן פורת יוסף, טיל בליסטי, מטאור! איך זה יכול להיות? הנשמה שלהם הרי מזוהמת. איך יכול להיות ככה?

וזה סוד צדיק בן רשע, כמו שכתוב "מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא". לכן אין לתמוה כיצד יצא אברהם אבינו, בחיר עם ישראל, מתרח שהיה עובד עבודה זרה. אבל עדיין הקושיה נשארת: איך הוא זכה ככה לטהר את עצמו? אומר רבנו האר"י, שכאשר תרח בא לאמתלאי אשתו, היא

הזוהר כתב שלבן הנידה יש נשמה מאוד מזוהמת, נאריך בכך בהמשך.

1

חומרת הבא על הנידה לפי הזוהר הקדוש

מי שנולד בתוך נידה, הוא כל ימיו יהיה מסואב, הוא בתוך טומאה וכל ימיו הוא יהיה טמא. דהא בנייניה ויסודא דיליה במסאבו. הבניין שלו(השורש שלו) נוסד בטומאה. דמיד דקריב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי. כלומר, הזוהר כתב שזה הטומאה הכי קשה, זה טומאת הנידה. עכשיו באו רבותינו וכתבו שלכאורה אנחנו רואים סתירה בדברי חז"ל. מה הסתירה? הגמרא ביבמות קוראת להם פגומים, במסכת כלה הם נקראים חצופים. כתוב במסכת כלה, שפעם ישבו רבי אליעזר, רבי יהושע ורבי עקיבא, ועבר אחד חצוף, הולך בלי כיפה. אחד טען ממזר, אחד טען בן נידה, אחד טען בן נידה וממזר.

הזוהר כתב: תלתא אינון דדחיין שכינתא, שלושה דוחים את השכינה מן העולם. ומי אלה? אומר הזוהר: וגרמין דדירין דקודשא בריך הוא לא הוי בעלמא, שהשם מסתלק מהעולם. ובני נשא צווחין ולא משתמע קלהון. **מי שבא על אשתו נידה, גורם לטומאה קשה בעולם, ולא רק זה, הוא גורם שאנשים מתפללים והשם לא שומע את התפילה שלהם.** הם מסלקים את השכינה מהארץ.

אומר הזוהר, ומאן דשכיב נידה, לית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנידה. אין לך טומאה קשה יותר מאדם שבא על אשתו נידה. ומסיים הזוהר ואומר: זרעא דיוליד בההוא שעתא, משכינ עלוי רוח מסאבו, וכל יומויה הוי במסאבו.

בני נידה עם מידות טובות?

מחליפים לך את הנשמה, אתה מקבל נשמה חדשה. הרב אברהם אזולאי, ב"חסד לאברהם" גם הוא כותב שמחליפים לו נפש, רוח, נשמה, יחידה, דעשיה. אחר כך דיצירה, אחר כך דבריהא, והוא יכול להגיע גם כן לנפש, רוח, נשמה דאצילות גם. הכל תלוי במעשים.

עכשיו כל זה, זה דברים נפלאים. הבעיה היא, אם אדם בא מבן הנידה, מאיפה ההתחלה שלו תהיה? הרי הוא צריך משהו כדי להתחיל איתו, הוא צריך איזה ניצוץ של קדושה כדי להתחיל. מאיפה הוא יתחיל? האגרות משה, רבי משה פיינשטיין, באבן העזר בחלק ד', כותב גם את התמיהה הזאת. הוא אומר שאנחנו רואים בני נידה שבאמת, איזו עבודת השם יש להם. חוץ מזה, גם כשהם חילונים, אתה רואה אותם ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים, והם אמורים להיות עזי פנים. אז מה, זה סתירה בדברי חז"ל? איך זה יכול להיות?

בסוף התברר שאותו עז פנים וחצוף, שהלך לפנייהם בלי כיפה, באמת היה גם בן הנידה וגם ממזר, שאמא שלו פרסה נידה בליל חופתה והלכה עם השושבין בליל החופה, ויצא העגל הזה. ככה כתוב במסכת כלה רבתי, פרק ב', הלכה ב'. בא הסטייפלר ומקשה- אנחנו רואים בני נידה שבאו מבתי חילונים, והם ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים. הוא חזר בתשובה בגיל 15, 20, 30, 40, פתאום אתה רואה אותו שכל חייו רק לתורה הקדושה, מוסר נפש על התורה הקדושה. ויותר מזה, הרי בגמרא עצמה מפורש שהם פגומים ועזי פנים. איך יכול להיות שאתה רואה בן נידה ביישן, רחמן וגומל חסד?

רבי שמעון אגסי² כותב שאפילו מי שיצא מנשמה מסואבת, בן הנידה, אפשר להחליף שורש נשמתו בשורש אחר על ידי שיזכך מעשיו. כלומר, במי זה תלוי? זה תלוי במעשים שלו. אתה תזדכך במעשים שלך, בפרט עמלה של תורה-

תירוצי האגרות משה

מה זה דרבנן? החתם סופר אומר שחובה בחורים ובסדקים. זה מחלוקת, אם דווקא לטהרות או לבעלה. הראב"ד כותב שדי בקינוח.⁴ אז היא עשתה קינוח. לראב"ד זה נקרא הפסק טהרה. שבעה נקיים לרוב הפוסקים זה דרבנן. האגרות משה כותב: השם יתברך שלח אותה לטיול לים- אישה צריכה כוונה או לא צריכה כוונה בטבילה? מר"ן פוסק: לא צריכה כוונה. טבילה בלי כוונה, עלתה לה טבילה. היה עליה חוצץ, היה עליה בגד ים, זה מיעוט שלא מקפידה עליו, זה דרבנן. אם נכנסה לים, אפילו נכנסה לבריכה, מדאורייתא זה מועיל, מדרבנן זה לא מועיל. אפילו אם הייתה בבריכה, כל הגוף היה בבריכה, אפילו עם בגד עליה, מדאורייתא

הוא מתרץ תירוצי נפלא. הוא מביא את זה בקצרה, אבל האחרונים קצת הרחיבו בזה: הוא מביא בשם המרדכי, שכן הנידה זה דווקא מי שהוא בן נידה דאורייתא. מה זה בן נידה דאורייתא? כשאמא שלו ראתה נידה, והיא לא טבלה בשום מקום, אפילו לא מים שאובים, ובעלה בא עליה בנידה. לא היה לה שום טהרה, והיא התעברה ממנו. זה נקרא בן נידה גמור. אבל אם הוא בן הנידה דרבנן ולא דאורייתא, דעת המרדכי, וכך פוסקים כל האחרונים כמעט, הוא לא נקרא בן הנידה שהוא פגום. בן הנידה פגום זה רק שהוא נידה מדאורייתא.³

2 יש לו ספר שנקרא "בני אהרון", זה על שער הגלגולים.

3 השם יתברך, "לא יִדַּח מִמֶּנּוּ נֶדֶחַ!"

4 כמובן, ודאי לא לקחת את זה להלכה. רק לראות איך השם יתברך מגלגל את הדברים להוציא את הנשמות הטהורות

האלה.

הוא נקרא בן הנידה, אבל הוא לא פגום מדאורייתא. היא נטהרה מדאורייתא, זה רק דרבנן. זה חמור מאוד מאוד דרבנן, ודאי, אבל הוא לא נקרא פגום, ולכן יוצא עם מידות טובות⁵. אומר הסטייפלר, מפה אתה רואה שאין סתירה בדברי רבותינו.⁶

היא כבר לא נידה. וכשבא עליה בעלה, היא התעברה בנידה לכאורה, כי באמת היא נידה והיא לא נטהרה, אבל לא מדאורייתא. אז הבן שיוצא ממנה הוא כבר לא פגום. וכיוון שהוא לא פגום, אתה רואה אותו עם מידות טובות, תדע שהוא לא בן נידה. אבל ההורים שלו חילונים, אמא שלו אף פעם לא ראתה מקווה? כי לא יידח ממנו נידה.

איך כל זה קשור אלינו?

חזרו בתשובה בגיל די מאוחר, והילדים שלו בני נידה. אבל הם בעלי מידות טובות, יראי שמיים. האם זה מעכב או לא מעכב בשידוך? יש פוסקים שכתבו שאם ההורים לא נזהרו בנידה, צריך להתרחק מהם כמו ממצורעים.

הם טוענים, שמכיוון שהם בני נידה, הם פגומים ואסור להשתדך איתם. ודעת כל הפוסקים האשכנזים - "איגרות משה" שקראנו, רבנו הסטייפלר בסימן כ"ג, והרב שטרנבוך בכמה מקומות ב"תשובות והנהגות" - הוא כותב שם שוודאי בן נידה או בת נידה, שאנחנו רואים שהם בעלי מידות טובות ויש להם יראת שמיים, הם קודמים לבית חרדי ששם המידות לא כל כך טובות. הם טובים, הם בסדר, אבל הם לא כמו אותם בני הנידה.

למה אני אומר לכם את הדברים? עד כאן זו הייתה הקדמה. היום, ברוך השם, יש ריבוי של בעלי תשובה. חזרו אלפים ורבבות בתשובה. ניקח לדוגמא, הורים שחזרו בתשובה בגיל קצת מאוחר והיו להם ילדים. ועם הזמן האבא אפילו נכנס כבר לכולל, וגידל את כל הילדים שלו בתלמודי תורה, יראי שמיים, ואתה רואה אותם בשיבות.

ואז מגיעים לשידוכים. והמבררים, בדרך כלל 99% מהמבררים, הם עמי ארצות גמורים שאין בהם שום ריח של תורה. מה שצריך לשאול הוא לא שואל, ומה שלא צריך לשאול הוא שואל. הוא שואל אותו מה מספר הנעליים של האחות שלו, באיזה גן היא למדה ובאיזה רכב האבא נוסע. שאלות של שטויות והבלים, שלא קשורות בכלל לעניין של שידוך. אז עכשיו מגיע אותו הורה שהוא בעל תשובה, והם

מי ייתן את הדין על כל המבוגרים הרווקים?

18, ונכנסה לסמינר, לפנימייה. והאבא לא שונא תלמידי חכמים, הוא לא מתנגד לדת, אבל הוא חילוני גמור, אין בו כלום. מותר או אסור להשתדך איתה? מה הדין? לכאורה הגמרא אומרת שאסור. הגמרא אומרת: "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם. לא מצא בת תלמיד חכם, ישא בת גדולי הדור. לא מצא בת גדולי הדור, ישא בת ראשי כנסיות. לא מצא בת ראשי כנסיות, ישא בת גבאי צדקה. ולא ישא בת עם הארץ, מפני שהם שקץ ונשותיהם שרץ, ועל בנותיהם הוא אומר 'ארור שוכב עם כל בהמה'". מן הביא את זה בסימן ב' באבן העזר, סעיף ו'.

אלו מקרים שקורים ביום-יום, בפרט בדורות שלנו, בפרט בעדות שלנו. יש הרבה שמעכבים שידוכים על דברים שהם שטויות והבלים. והילדים נשארים רווקים מבוגרים, וילדות נשארות רווקות מבוגרות, והורים מתערבים בדברים שהם לא צריכים להתערב. ואז יש הרבה עיכובים, הרבה צרות והרבה פגמים⁷. ומי ייתן את הדין על כל זה? אנשים שהם עמי ארצות ואין בהם ריח של תורה.

ב"תשובות והנהגות", הרב שטרנבוך נשאל בשאלה על ילדה שאבא שלה חילוני גמור. לכאורה, אדם שאביו חילוני, כתוב במסכת פסחים בדף מ"ט עמוד ב שאסור לשאת בת עם הארץ. היא חזרה בתשובה בגיל 16, 17,

5 כנראה השם שלח את אמתלאי לים. שחתה קצת, עשתה קינוח שבעה ימים, ועלה לה לטבילה מדאורייתא. מי יצא? אברהם אבינו. דווקא ממנה, כי הקליפות לא מוכנות לוותר על נשמה כזאת גבוהה.

6 יש 9 בני מידות פגומים: בני גרושה, בני ערבוביה, בני שנואה וכו'. הראב"ד כותב, מה שכתוב "המורדים והפושעים וכו'", לא יכול להיות שזה על הילדים. מה הילד מרד בקדוש ברוך הוא? הראב"ד כותב שכל אלו שהם בני 9 מידות, מדובר על ההורים. הילדים לא אשמים בשום דבר. "משנה הלכות" בחלק ז' מביא אותו כך להלכה. יש בזה מחלוקת, הטור גם כן הביא את שיטת הראב"ד בסימן ר"מ. אז לא ודאי שאדם שבא מפגם, הוולד הוא נפגם. לא ודאי שיש פגם בוולד עצמו.

7 יש פגמים נוראיים בגילאים מסוימים..

פאר הדור החזון איש - בת החילוני הגמור היא בת תלמיד חכם!

אומר בשם החזון איש: "בת המתחנכת בבתי חינוך על דרך התורה והיראה, חשובה 'בת תלמיד חכם'". איך? אבל אבא שלה עם הארץ? מכיוון שעכשיו היא יונקת ולומדת מרבנים, מרבניות, לומדת תורה, לומדת יראת שמיים, היא נקראת בת תלמיד חכם, כך אומר החזון איש.

אז מה הדין במקרה דנן? היא חזרה בתשובה. ייקח אותה או לא ייקח אותה? אז בגמרא שהבאנו, באמת מדובר על עם הארץ ששונא תלמידי חכמים, שונא דת. וגם אם הוא שונא דת והיא חזרה בתשובה, הרב שטרנבוך כותב שאפשר להתחתן איתה לכתחילה. ומה הסיבה? הרב שטרנבוך

מנהלת סמינר בלי חלק לעולם הבא

עכשיו זהו, גמרנו. אם הוא רוצה אותה, שייקח אותה, רק תודיעו לו שיש לה קעקועים. **והרב אומר שם**, אם תגידו לה שאי אפשר בגלל הקעקועים, זה מה שהרמב"ם כותב: "זכרי מעשייך הראשונים" ואין לו חלק לעולם הבא, כי זו הלבנת פנים. כשמנהלת הסמינר שואלת אותה, "תגיד, איפה למדת?", ככה בחצי חיוך כזה בפה, מתחת לפאה, כי ראית אותה עם חצאית ארוכה וכיסוי ראש, אין לה חלק לעולם הבא. למה את מעליבה אותה? למה את מביישת אותה? את יודעת איפה היא למדה. למה את מלבינה את פניה ליד הבת שלה?

אותו דבר בישיבות ותלמודי תורה. לפי כמה חכמים, את הרב עובדיה לא קיבלו לתלמוד תורה, כי אבא שלו היה ירקן. את רבי ציון אבא שאול לא קיבלו לתלמוד תורה, אבא שלו היה סנדלר. מאיפה יצאו גדולי עולם? החיד"א כותב: "היזהרו בבני עניים, שמהם תצא תורה". אומר החיד"א: וכי התורה תלויה בכסף? עונה החיד"א, "בני עניים" הכוונה מה שהגמרא בנדרים מ"ט אומרת - "עניים בדעת". אבא שלו עני בדעת. אבא שלו לא יודע תורה. אפילו חילוני. תזהרו מהבנים שלהם, אל תזלזלו בהם. אלו נשמות גבוהות. **אל תבעטו אותם מהשידוכים, אל תבעטו אותם מהסמינרים, אל תבעטו אותם מתלמודי תורה.**

יש לנו הרבה סטיגמות. השם יתברך הוציא את אברהם אבינו מתרח. ודווקא מתרח, שעובד עבודה זרה, חוטא ומחטיא את הרבים, ממנו דווקא היה צריך לצאת אברהם אבינו. ובזכות אברהם אבינו, ה' הבטיח לו "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום", רבנו האר"י כותב שהוא החזיר בתשובה גם את כל מי שהיה סביבו. אחד החכמים אמר, יש שני דברים: יש אחד שבא מייחוס⁸, אבל יש דבר יותר גדול מייחוס. מה יותר גדול מייחוס? לפתוח ייחוס חדש, זה הרבה יותר גדול. לפתוח פרשה חדשה, דרך חדשה, לפתוח לקדוש ברוך הוא סניף חדש. זו מעלה הרבה יותר גדולה. אז למה מרחיקים אותם? למה מתנהגים אליהם כמו מצורעים? למה כשהיא באה להירשם לסמינר, אז המנהלת הקליפה אומרת לה: "תגיד, איפה למדת?" מה אכפת לך איפה היא למדה? כשמנהלת שואלת את האמא "איפה למדת?" כי היא רואה אותה עם חצאית ארוכה וכיסוי ראש, אין לה חלק לעולם הבא. הרמב"ם כותב את זה.

הרב חנן אפללו שואל: יש אחת שהיא בעלת תשובה עם מלא קעקועים. ורוצים לשדך אותה לבן תורה בעל תשובה. האם זה מתאים או לא מתאים? אומר הרב, מה השאלה? תשאלו אותו אם הוא רוצה קעקועים. אם הוא רוצה, מה הבעיה? היא עשתה קעקועים בעברה, זה שייך לעבר,

אתה בעל תשובה? אל תהיה שליח ציבור..

ממנו? זה לא נקרא בעל תשובה. זה כמו תינוק שנולד מחדש. החזון איש כותב, מי שפירש מהדת בגלל הורים טיפשים או מלמדים טיפשים, והוא מאס בדת, בעט ובעט, עד שנהיה חילוני גמור, נהיה מורד בשם יתברך, וחזר אחרי 10, 15 שנה, ראה שבחוץ זה הרבה יותר גרוע ורע, רק אחר כך הוא הבין שההורים והמלמדים שלו היו טיפשים איתו, אבל הוא הבין שזה לא הדת, זו לא היהדות שלנו, היהדות היא יפה. הוא חזר ליהדות.

החזון איש כותב בשם שו"ת ספר בני ציון סימן כ"ב: הוא גם נקרא בעל תשובה, תינוק שנשבה, תינוק שנולד

יש כאלה שכתבו שבעלי תשובה לא יעלו שליח ציבור בימים נוראים. למה? כי הוא בעל תשובה. על מי מדובר? אף אחד לא חקר את זה? כתוב: אתה בעל תשובה? כן. אתה לא שליח ציבור. למה? מה הבעיה? לא, אתה בעל תשובה. מסכן, מה אשם שהוא בעל תשובה? הוא בחר להיות בעל תשובה? הוא בחר שהקליפות יקחו אותו? הוא לא בחר בזה. **אבל על מי באמת מדובר כאן "בעל תשובה"? מדובר במי שידע את הקדוש ברוך הוא ופירש!**

אבל אם הוא אף פעם לא הכיר את הקדוש ברוך הוא, ועכשיו הכיר את הקדוש ברוך הוא, אז מה אתה רוצה

8 מרן כותב שאין ייחוס היום. למה אין ייחוס היום? בא סנחריב ובלבל את כולם. איך תדע אם משפחה מיוחסת? אתה רוצה עכשיו להשתדך, לפי מה אתה בודק? מרן כותב שייחוס זה אם ראית אותם רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. הוא ביישן? הוא בעל מידות טובות? הוא לא עז פנים? זו משפחה מיוחסת. בעלי מריבות, אומר מרן, תתרחק מהם, אין להם ייחוס.

9 מעטים כן, למשל הפסק"ת והרב שטרנבוך כן דנים בזה.

מה שקורה בחוץ. אז אם הוא זכה קצת להתקרב, זכה קצת להכיר, לא לראות אותם כמצורעים "טמא טמא יקרא". זורקים אותם מן המחנה? זה לא דרך השם, זה לא רצון השם. אברהם אבינו, הקדוש ברוך הוא שתל אותו והציל את העולם. נלחם עם נמרוד, נלחם עם אבא שלו. כל הבעלי תשובה, נלחמים עם כל העולם.

עכשיו¹⁰. אבל אם המאיוסו עליו את הדת, זה לא נקרא שנה ופירש, כי המאיוסו עליו את הדת. לא הראו לו את היופי שבדת שלנו, לא הראו את הדת שלנו באמת. אנחנו צריכים לדעת, אסור לנו לתת סטיגמות לכל אחד. יש מעברים קשים היום שאנשים עוברים, בפרט הנוער. הבנות עוברות מעברים קשים. קשה להם עם החברים ועם כל המדיה וכל

חוכמת התורה היא לקרב את הרחוקים

כדי לקרב אותם. הרי מה הם אשמים? ככה חינו אותם. הדתיים ישבו בהפרדה. הלא דתיים בגיהנום כל החיים גם ככה. מעורבת זה גיהנום לכל דבר. אבל הם רגילים לגיהנום הזה. הריח של הצואה לא מפריעה להם. מה יעשו מסכנים.. רגילים לגיהנום הזה. עד שהשם ירפא אותם ויחזיר אותם בתשובה. אבל אם לא תקרב אותם, מה יהיה איתם? זו הדרך היחידה לקרב אותם. יעזור לנו השם יתברך בעזרת השם, שנזכה בעזרת השם לגאולה שלמה ברחמים. אמן כן יהי רצון.

שאלו את המוהרא"ש שני חוזרים בתשובה שרוצים להחתן, וההורים רוצים חתונה מעורבת. אם לא, לא באים להם לחתונה. המוהרא"ש אמר - אם תגיד להם אל תבואו, אז הם יגידו: אמרנו לכם שהדתיים משוגעים? הנה, הוכחה. חטפו לנו את הילדים המשוגעים האלה. המוהרא"ש כתב בתשובה: תעשו ישיבה מעורבת.¹¹ ואם יש לכם אורחים שהם חרדים, חלקו את האולם לשלוש - חצי אולם ישיבה מעורבת, ובחצי אולם - חצי בנים, חצי בנות, בהפרדה. הריקודים בהפרדה מלאה. ככה תקרב אותם. זו חוכמת התורה

10 זה חידוש גדול שאומר החזון איש.

11 לפי ההלכה זה אסור, הרב שטרנבוך יצא בזה בכל הכוח, אבל הוא אומר שפה אין ברירה.